

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента кафедри педагогіки та методик навчання
Корольової Людмили Михайлівни на дисертацію
Ходаковської Альони Валеріївни
«Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі»,
представлену на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка**

Початкова освіта – фундаментальна основа Нової української школи, пріоритетним напрямом якої є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя. Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, вмінь і навичок, уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави – це вміння, які суттєво необхідні громадянину нової української держави.

Орієнтація вітчизняної сучасної освіти на парадигму Нової української школи вимагає суттєвої перебудови змісту підготовки майбутнього педагога. У зв'язку з цим удосконалення системи освіти в умовах сьогодення висуває нові вимоги до професійної діяльності вчителів початкової ланки закладів освіти.

Особливої важливості в умовах нових реалій набуває навчання молодших школярів через гру, використання навчально-ігрових технологій в освітньому процесі початкової школи. З огляду на це, проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі, до якої звернулася дисертантка, звучить з новою силою та актуальністю, виступає на передній план та потребує нового комплексного вирішення. Отже, дисертаційна робота Ходаковської Альони Валеріївни «Підготовка майбутніх учителів початкової школи до

застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі» присвячена актуальній і важливій проблемі сучасності.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами дослідження, здійсненого А.В. Ходаковською, і в цілому не викликають сумніву. Аналіз тексту дисертації засвідчує, що автор вдало сформулювала категоріальний апарат дослідження, дібрала широкий арсенал методів наукового пошуку і переконливо аргументувала доцільність їх використання в комплексі, і кожного зокрема, на різних етапах виконання поставлених завдань. Заслужують на схвалення чіткість і вмотивованість наукового апарату. Усі наукознавчі складові (мета, завдання, об'єкт, предмет) сформульовано грамотно, коректно й узгоджено. Дисертантка чітко визначила об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, що сприяло виконанню роботи на належному науковому рівні.

Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих здобувачем у дисертації забезпечені: професійним вирішенням низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (список використаних джерел складає 382 найменування, з них 45 – іноземною мовою), які наповнюють роботу творчими здобутками й концептуальними авторськими поясненнями; відповідністю предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту спеціальності: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка; достатньою географією та великою кількістю напрямів апробації отриманих результатів (14 наукових праць, з яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз; 1 стаття в зарубіжному виданні (Web of Science); 8 матеріалів конференцій). Безперечно, такий підхід є вагомим здобутком, який значно актуалізує теоретичне і методологічне значення дисертаційної роботи.

Дисертація Ходаковської А.В. виконана відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності «Психолого-педагогічні засади формування і розвитку компетентностей суб'єктів освітнього простору в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0121U112155), а також кафедри дошкільної та початкової освіти «Теорія і практика підготовки майбутніх педагогів в умовах сучасної освітньої парадигми» (номер державної реєстрації 0120U104661) Запорізького національного університету. Тема дисертації затверджена Науково-технічною радою Запорізького національного університету (протокол № 7 від 26.12.2019).

Варто відзначити, що представлене дисертаційне дослідження характеризується цілісністю, системністю, що дає підстави стверджувати про логіку дослідницької ідеї та отримані результати дослідження.

Відмітимо, що серед найбільш вагомих результатів дослідження, які містять наукову новизну, наступні:

- уточнено зміст понятійно-категоріального апарату теорії професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі («навчально-ігрові технології», «підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі», «готовність майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі» тощо);
- наведено й досліджено особливості експериментальної програми, яка передбачала теоретико-методичну підготовку викладачів закладів фахової передвищої освіти до використання майбутніми вчителями початкових класів ігрових методів навчання;
- упровадження програми авторського спецкурсу «Навчально-ігрові технології як джерело інтелектуального розвитку учнів»;
- оновлено функції викладача-фасилітатора в педагогічному процесі;
- розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено

структурно-функціональну модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі. Практична цінність дисертаційної роботи Ходаковської А.В. не викликає сумніву, враховуючи суттєве оновлення та модифікацію змісту навчальних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Педагогіка», «Дидактика початкової освіти», «Навчання через гру»; розроблення програми авторського спецкурсу «Навчально-ігрові технології як джерело інтелектуального розвитку учнів»; упровадження програми теоретико-методичної підготовки викладачів закладу фахової передвищої освіти до використання майбутніми вчителями початкових класів ігрових методів навчання.

При цьому автор дисертаційного дослідження безпосередньо виконував практичну реалізацію та апробацію представлених ним матеріалів, здійснюючи педагогічну діяльність у Відокремленому структурному підрозділі «Економіко-правничий фаховий коледж» Запорізького національного університету.

У першому розділі «Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі» Ходаковська А.В. з урахуванням аналізу інформаційних джерел, нормативно-правових документів здійснює характеристику базових понять дослідження, зокрема: «гра», «ігрові технології», «навчально-ігрові технології», «професійна підготовка майбутніх учителів», «професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів», «готовність», «готовність до професійної діяльності», аналізує науковий внесок сучасних дослідників у розв'язання проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності; визначає й науково обґрунтовує компонентну структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності, що включає мотиваційно-цільовий, комунікативно-особистісний, операційно-діяльнісний та корегувально-рефлексивний компоненти.

У другому розділі «Концептуальні засади та структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі» дисертанка розкриває концепцію педагогічного впливу на процес підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності. При цьому зосереджує увагу на запропонованій структурно-функціональній моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі; визначає її пріоритетні характеристики та розкриває перспективи стратегічного оновлення досліджуваного процесу.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі» авторка акцентує увагу на процесі експериментальної перевірки ефективності структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій, під час якої було розроблено й упроваджено відповідне науково-методичне забезпечення, зокрема: ситуаційний метод («Гарвардський метод випадку», баскет-метод, метод розроблення проєктів, метод «Пілерса» (метод розв'язання інциденту), метод «Келлера»); ігрові методи, розвивальні та навчальні вправи з LEGO; навчально-ігрове проєктування; вирішення професійних дилем; квести, кроссенси, синквейни; ділові та рольові ігри; ігрові виховні ситуації; імітаційні ігри; ігри-взаємонавчання; рефлексивно-творчі вправи; технології контекстного, продуктивного навчання й розвитку критичного мислення та ін.

Варто відзначити, що підсумком дисертаційної роботи є логічно сформовані і обґрунтовані висновки згідно поставлених завдань, що містять наукову новизну та теоретичне значення одержаних результатів дослідження у галузі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій.

Заслугує позитивної оцінки достатня апробація теоретичних і практичних результатів дослідження, їх впровадження у діяльність закладів вищої освіти. Зокрема, у Відокремленому структурному підрозділі «Економіко-правничий фаховий коледж» Запорізького національного університету; Педагогічному коледжі фахової передвищої освіти Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії; Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради; Харківському педагогічному фаховому коледжі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради; Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Ходаковської А.В., варто звернути увагу на такі недоліки та дискусійні моменти:

1. Варто зазначити, що умова – це сукупність обставин, речей і явищ, котрі сприяють перетворенню можливості на дійсність. Тому виявляється недоцільність віднесення організаційно-педагогічних умов лише до змістово-функціонального блоку. Бажано було б виокремити їх у всіх блоках структурно-функціональної моделі.

2. Порушуючи проблему впровадження концепції Нової української школи, робота значно б виграла, якщо здобувачка акцентувала б увагу на сутності цього соціально-політичного проекту.

3. На наш погляд, доцільно було б авторові акцентувати увагу на європейському векторі професійної підготовки майбутніх фахівців, висвітлити такий документ як «Педагогічна Конституція Європи», що корегує єдність ціннісної та методологічної платформи підготовки нового учителя.

4. Описуючи результативність власного дослідження, варто було б представити в додатках не лише один квест «LEGO пригоди», а й приклади інших навчально-ігрових технологій з базових предметів та позакласної діяльності, що значно б збагатило скарбницю вчителя-початківця.

5. Порушуючи проблему підготовки майбутніх учителів до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі, вважаємо, що доцільно було б надати більш детальний аналіз двох держстандартів (2011, 2018 р.) у порівнянні щодо питання впровадження навчально-ігрових технологій.

Підсумовуюче вищезазначене, констатуємо, що дисертаційне дослідження Ходаковської Альони Валеріївни «Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування навчально-ігрових технологій в освітньому процесі», є самостійно виконаною, завершеною науковою працею, що відповідає постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12.01.2022 р., а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доцент кафедри педагогіки

та методик навчання

Комунального закладу вищої освіти

«Хортицька навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради,

кандидат педагогічних наук

Людмила КОРОЛЬОВА

Проректор з наукової роботи та інноваційної діяльності

Комунального закладу вищої освіти

«Хортицька навчально-реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради,

доктор соціологічних наук, професор

Наталія ГОРДІЄНКО